

რეპტრიკა სსრკებზე

სამეცნიერო სალიტერატურო ჟურნალი

№ 30 — 1917
მარტი 30-ის მკათათვის 23

ფასი
20 კ

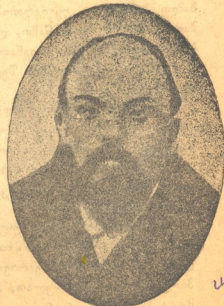
წალიწაღი მისთვის
გამოცემისა



მე. ბაგდასარიანის ავტორის ფოტო.



მისმელის კავსადის გუნდი პროვინციაში გამგზავრების გამო.



ნ. ლაშინი, (უღიანოვი) ბოლო შევიკების
ლიტერატურული პეტროგრადის ბოლო დროს კმ-
ბოზების ერთი მეთაურთაგანი, რუსეთიდან
გაიქცა, გერმანულეებისგან მოსყიდულია.

რევოლუციის გზაზე

კადეტები აღარ გაჰყვნენ რევოლუციას. დროებით მთავრობას ჩამოშორდნენ და კონტრ-რევოლუციის გზას დაადგნენ.

რევოლუციის დღეს არი სხე აქვს: პოლიტიკური და სოციალური. მისი შიანია მართო უფლებრივი ცვლილების მოხდენა კი-არა, არამედ ქონებრივიც.

კადეტები არიან ჯიბის ხალხის მერლო-შენი—მსხვილი ვაჭარ-მრეწველების წარმომადგენლები. ესენი პოლიტიკურ უფლებას მოვლელული იყვნენ და ამიტომ რევოლუციის თანაუგრძნდებენ იმდენათ, რამდენათაც ის-ძალაუფლებას ბიუროკრატისა და თავად აზნაურობას ართმეც და მათ ანიჭებს.

კადეტები არ საპირობებენ ქონებრივი ცვლილებას მოხდენას. პირიქით ისინი მტრულადღუ უზღვდებიან რევოლუციის სოციალურ მხარეს, რადგანაც ქონება მათ საქმაოთა აქვთ ამიტომ კერძო საკუთრების ხელის ხლებას მფელის თავის არსებით ეწინააღმდეგებიან. დამფუძნელ კრებამდე, თან უმატებენ ისინი, მაგრამ ვინ არ იცის ის, რომ კადეტები პოლიტიკის მასალით იტყვიან იმას, რაც სრულებით არა სჯერათ, ან დაგპირდებიან, რომ პირველი შემთხვევისათვე რუსული რატკა-ნი⁶ გტყიკონ; აბა რასა ბრძანებთ, მგას როგორ დაგპირდებოდითო.

ახლაც თუ ითხოვენ: დამფუძნებელ კრებამდე ქონებრივი უთიერთობა ნუ შეიცვლებაო, იპიტომ რომ სწამთ, დამფუძნებელ კრებამდე მდგომარეობა იმდენათ შეიცვლება, რომ ქონებრივი უთიერთობის შეცვლა ჩიილურის წყალს დაღვესო.

ამგვართ ცხადია შემდეგი: მეორე ნახევარს რევოლუციისას, სოციალურ მხარეს კადეტები სრულებით უარყოფენ.

საკითხავია: პირველ ნახევარს რევოლუციის, პოლიტიკურ მხარეს კადეტები სრულათ ლებულდენ თუ არა?

ორივე მხარე რევოლუციისა ხელოვნურათ კი არ არის ერომანერთან შეკავშირებული—მთ შორის ბუნებრივი კავშირია, ვინც პირველს მიიღებს სრულათ, მან უნდა მიიღოს მეორის ნ აწილი მიანც.

სრული გამარჯვება დღევანდელი რევოლუციის პირველი მხარისა რას ნიშნავს? დემოკრატიის გაბატონებს.

რაკი დემოკრატია გაბატონდება, რაკი ძალა—უფლება დემოკრატიის ხელში გადავა, რაკი კანონმდებელი დემოკრატია იქნება, შეუძლებელია, სოციალური მხარე უყურადღებოდ დატოვოს.

მაშინ მან ხელი უნდა აიღოს რვა საათის სამუშაო დღეზე, მიწის საკითხის გადაქრახე და სხვ.

დემოკრატია ამას არასოდეს არ იზამს, რადგანაც ეს იქნებოდა თეთომკველელობა.

ცხადია, თუკი კადეტები ეწინააღმდეგებიან რევოლუციის სოციალურ მხარეს, ისინი ეწინააღმდეგებიან პოლიტიკური რევოლუციის სრულ გამარჯვებასაც, მაგრამ ამას აშკარათ არ ამბობენ.

რაკი დემოკრატიის გაბატონება ნიშნავს არსებული სოციალური ურთიერთობას შეც-მლასაც, ამიტომ კადეტები წინააღმდეგნი არიან დემოკრატიის გაბატონებისა.

პოლიტიკურ რევოლუციის კადეტები მხარს უჭერენ იმდენათ, რამდენათაც ის ძალა უფლებას მსხვილ ბურჟუაზიას ანიჭებს.

არსებული სოციალური ურთიერთობა უცვლელი უნდა იყოს. მიწა უნდა დარჩეს ისევე თავადებს და მსხვილ მემამულეებს. მუშებმა უნდა იმუშაონ თორმეტი საათი და მეტი. მთავრობის სათავეში უნდა იყონ კადეტები. თავისუფლება უნდა იყოს იმდენი, რამდენიც საჭაროა მსხვილი ბურჟუაზიისათვის.

აი მოკლეთ კადეტების გატიტვლებული პროგრამა.

მართალია კადეტებს პროგრამაში უწყ-რით მიწის ჩამორთმევა სამართლიან ფსში მაგრამ რაკი ძალა უფლებას ხელთ იღებენ, მაშინ აქაც მიუმატებენ: თავადებისა და მემამულეების ნება ყოფილობითო.

მაშინ მათივარაული პროგრამა ასე გაღლითარგმნება: თუ რომ თავადები და მემამულეები მოისურვებენ და საკუთარ მიწებს შეეღვევიან, გლეხებს უფლება ეძლევათ, იყიდონ!!

ცხადია, ორი ძალა—მსხვილი ბურჟუაზია და დემოკრატია ერთმანერთს ებრძვის- თავად



ახნაურობა ორ ბანაკათ იყოფა: ერთი თვითმპყრობელობის აღდგენაზე ოცნებობს, მეორე მსხვილ ბურჟუაზიას ეკედლებმა იმ იმედით, ოქნება ადგილ-მამული მივიც შევინარჩუნო.

რევოლუციის სათავეში ორივეს ძალი ერთათ იბრძოდა და ერთათ ამზობდა თვითმპყრობელობას.

რაც უფრო ვითარდებოდა რევოლუცია, მით უფრო აშკარავდებოდა, რომ ამ ორ ძალს ხვერ და სხვა გზა ჰქონდა.

ჯერ კიდევ გუშინ ჩვენ მზათ ვიყავით დემოკრატიის სრული გამარჯვება გვედღესასწაულა, კადეტებმა პორტფელები დაჰყარეს და დროებითი მთავრობიდან გავიდნენ; ბუროთი და მედანი დემოკრატიის წარმომადგენლებს დაჩაბათ.

დემოკრატიას ძალი უფლებმა ხელი დარჩა. დემოკრატიამ მიიხედ მოიხედა და შედრკა, შეშინდა.

დემოკრატიის მეთაურებმა ისევ კადეტებს მიმართეს უთქვენოთ სამშობლოს ხსნა არ შეგვიძიაო.

ახლა ისევ საკოალიციო სამინისტრო შესდგა და პირველობა ისევ კადეტების ხელშია. კადეტებმა უკვე სხვა კილოთი დაიწყეს ლაპარაკი.

წინეთ მათგან გვეყურებოდა თავაზიანი სიტყვები: მობრძანდით, მიირთვით, დიდის სიამოვნებით, ოო რა საკვირველია და სხვა ამის მზგავსი.

ახლა კი: ჩვენ ასე გვსურს, ჩვენ ასე გვინდა, ჩვენ ამ პირობას ვღებთ, ჩვენ ამას მოვითხოვთ და სხვ.

კადეტების აღდგენას თან მოჰყვება სიკვდილით დასჯა, ცენზურა სიტყვისა და კრების თავისუფლების შეზღუდვა.

ამგვარათ რუსეთის რევოლუციამ ივლისის აჯანყების შემდეგ ერთი ნაბიჯი გადადგა წინ, მაგრამ მეორე დღესვე ორი ნაბიჯით უკან დაიხია.

თუ ასე ვიხიეთ უკან, მგონია ნიკოლოზ მეორესაც მივადგეთ კარგებზე.

დემოკრატიის ბელადებს დიდი სიფრთხილე მართებთ და მეტი გამბედაობა. რუსეთის მდგომარეობა შიგნით და

ფრონტზე ისეთია, რომ ჯერ ჯერობით კადეტების ყოფნა სამინისტროში საჭიროა. სიკვდილის სასჯელით ბრძოლა ანარქიასთან და ჯარის დემოკრატიის მეთაურებმა კარგათ უნდა იცოდნენ: როგორც კი კადეტები სიკვდილად მოიმაგრებენ ფეხს, დემოკრატიის ხელსაჭკამენ.

ამიტომ დემოკრატიის მეთაურებმა უნდა დასწრონ და იმდენათ მოიმაგრონ ფეხი, რომ კადეტები მალე ჩამოიშორონ.

ამისათვის საჭიროა მოქმედება და არა ლაპარაკი, საქმე და არა გმელი სიტყვები.

ივ. გომართელი.

ქართული თეატრის გარემო

(წერილი ბათუმიდან).

თეატრი, ხელოვნების ტაძარი, სარკე ჩვენის ცხოვრებისათვის თითქმის უგულვან ვუღახუდა, აშორებულა თავის გზას—ხელოვნების სამსახურს და ფულის მზებთ ამის დაგებულო.

ღათონის ძალამ არც ეს ხელოვნების დარგი დასტრავა უუზრადებოთ, შიგ კახატონდა. მაგრამ ჩვენთ მიზანი ან ამის ჯამ მცირე წერილში დასატება ამის, თუ როგორ მდგომარეობაშია დღეს თეატრი. არამედ ჩვენთ მიზანია შეითხველს მოკლე გაგანათთ ის სამწესარო მოკლენს, რომელსაც ამ უკანასკნელ დღეებში ქონდა ადგილი ქ. ბათუმში და რომელმაც უოკლევე მოფლდინს გადაჯარბა.

უსახლეროა ლტოლვეს თეატრისადმი ბათუმის საზოგადოებისა, თეატრი, როგორც განუბრევი საზრდო, დღეს დღეურ საკითხად არის გადაქცეული, საზოგადოებას სწუროა თეატრი ის ისწრაფვის მისკენ. მათ საზოგადოებრ რამოფლენივე პირნი და მოწურობულ ხალხს მსხეს უგებენ. ეს უკანასკნელნი რამდენიმე დღის წინეთ გამოაკარევენ ყრცელ შინარსან აფაშებს და მოწუადებენ დაესწრონ მათ წარმოადგენას მოწურობული დემოკრატი ან იშურობს თავის უკანასკნელ კახეიკებს და ეშურობა თეატრისაკენ. მისკონია, მართლაც დაკამოფლელებენ მისკონებრე მოთხოფნილებს, შიამფლდინ სულოერ სა-

ზრდას, მაგრამ მოტუებული, იმედგანგებუ-
ლი ბრუნდება სახლში. წარმოდგენის თუ სალა-
მის ანიმაციონი მოკრებენ სასაქმეო თანხას,
„მთა და მოუკიდებელ მიზეზების გამო ვერ
ხეგრებენ დანაშაულის შესრულებას. ასეთი შე-
თხვევა არა ერთი და ორი უფთავს ამ უკანა-
სკენელ დღეებში. მათ ანკესებზე უმეტეს ნაწილად
ეგებს მხოლოდ დემოკრატია, ვაშობ დემოკრა-
ტია, რადანაც არისტოკრატია კარგად იცის მათი
აინები და უცხოელების თეროთაც საკმაოდ
კმაყოფილებს თავის სულიერ მოთხოვნებს.
არის შორე ნაირი საშუალება, რომელსაც
არა ნაკლები ადგილი აქვს ბათუმში-

რომელიმე ბიროგება თუ დაწესებულება
მართავს საქველმოქმედო მიზნით წარმოდგენას,
ხალხში ხელთ აგრძელებს ბილეთებს და შემდეგ
საზოგადოებას უმასხინდლებს ძველის, დრო-მო-
კმული, უშინარსო და შესიცვარებული პიესებით.

სამწუხაროდ უნდა აღინიშნოს, რომ ეს უკა-
ნასწავლინი გამაღიან სცენის-მოყვარეთა სახელთ
და ასეთი გამოსვლებით ისინი მოყვრობის
მაკიერ მტრობის უწყევნ სცენას, რადანაც
მათი საქმეალოთ ხალხში ბადებენ სიძულვილს
თეატრისადმი. ასეთი საქმეალოთ პრესტიჟი
მეღმამენას ტაძარს, ჩირქი ეგნება მათ მსა-
ხურთ.

ამიტომ ჩვენ მოუწოდებთ ადგილობრივ
დრამატიკულ ს-ს და დემოკრატის დაგონ ასეთ
ბირთა მოქმედება. ჩვენ მოუწოდებთ ადგილობ-
რივ სცენის-მოყვარეებს ერთხელ და სამუ-
დამოდ დაგონ „სცენის-მოყვარეთა“
საქმეალო, თუ შესძლებენ შექმნან ძლიერი დრა-
მატიკული წრე, მაწაოდან ხალხს შინარსიან
პიესები და მათ თეატრი დაამკვაყოს თეატრს
მეშ მოქმედებისკენ ამხანაგებთ!
დროა ბოლო მოკლეს წმინდა ხელაყნების
შეშბილწველთა საზიზღარ საქმეაღს.

სა რბაკი.



დიმიტრი (მიშა) იოსების მე მეღაშვილი

(მოკლე ბიოგრაფია)

წელიწადი შესრულდა 10 ივლისს 1917
წელს, რაც გარდაიცვალა პატარა უჩინარი,
მაგრამ მღაბიო ჩაგრულ ხალხში მეღაბრი მუ-
შაკი და მათი კეთილის მყოფელი დიმიტრი
(მიშა) ი. მეღაშვილი.

განსვენებული თუმცა არ იყო უმაღლეს
სწავლა-განათლების „დიპლომი“ აღტურვი-
ლი, მაგრამ თავის საქმიანობით, ხალხისადმი
სიყვარულით და ჩაგრულ სამშობლოს ტრფი-
ალით არ ჩამოუვარდებოდა ჩვენს ზოგიერთ
გაღაგვარებულ „დიპლომიანებს.“

დიმიტრის სწავლა მიიღო კუკის პირ-
ველ დაწესებითი (ასათიანის) სასწავლებელში,
ხოლო იქიდან გადავიდა თბილისის მიხეილის
სახელოსნო სასწავლებელში, მაგრამ რაკი
დიმიტრი სუსტი აგებულობისა იყო და ხელ-
ობას ვერ აიტანდა, სამსახურში შევიდა 1901
წ. თბილისის პირველ სამოსამართლო გან-
ყოფილებაში. აქედან გადავიდა თბ. სამოსამარ-
თლო პალატაში, სადაც სიკვდილის უკანა-
სწენელ წუთამდის მსახურებდა.

განსვენებულს, სხათაშორის, გატაცებით
უყვარდა სამშობლო სცენა და ამ მიზნით პი-
რველად სასცენო მოღვაწეობას შეუღდა 1901
წ. როდისაც ჩვენმა სახალხო მუშაკმა იოსებ
იმედშვილმა შეადგინა ავღაბარში მუღმივი
სცენის მოყვარეთა წრე. დიმიტრი ასრულე-



ბდა პატარ-პატარა როლებს მოხდენილად და მუდმივად-კი მოკარნახეობდა, როგორც ავღაზრის, აგრეთვე სხვა სახალხო თეატრის სცენებზედაც; მაგრამ თავის და უნებურად სცენა მალე მიატოვა და გულმოდგინედ შეუდგა ქართველთა ცხოვრების და სამშობლო ისტორიის ქარგად შესწავლას. გატაცებით უყვარდა ქართული ლიტერატურა და მის სათაყვანელ მწერლებს შეადგენდნენ: დიდი აკაკი, დიდი ილია, არჩილ ჯორჯაძე, ყაზბეგი, ნინოწვილი და ჰრაველი სხვები.

უყვანსკენელ ხანებში დიმიტრის სატრფილოს შეადგენდა საქართველოს პოლიტიკურ-ტერიტორიალური დემოკრატიული ავტონომია და ბევრჯერ უთქვამს:

— ამ ომს უსათუოდ ჩვენი მონობისაგან განთავისუფლება მოჰყვებოა,— მაგრამ არ დასცალდა თვალით ენახა ის, რაც დღეს რუსეთში ხდება.

უყვარდა სოფელი, გლეხობა, ხწირად დაიარებოდა მათში და კორესპონდენციებს ათავსებდა ხოლმე „სახ. ფურც.“ „თემში“ და სხ. დიმიტრის სახელით.

და, აი, ასეთი ჩემი მოღვაწე მუსიკის გარდაიცვალა ჯერ ისევ ახალგაზრდა 33 წლისა 1916 წ. 10 ივლისს, ერთი კვირის ავადმყოფობით. განსვენებულს დარჩა ცოლი და ორი მცირე წლოვანი ვაჟი: ირაკლი და ქიხოსრო.

შეგვახარა ნ. ახალკაცი.

ცრემლი შევიძროთ!

ცრემლი შევიძროთ, ვამხნეოთ გული, ხვედრის ძიებას მივცეთ გონება, თვით ქრისტემ ბძანა: „ცივიბღეთო,“ და ჩვენც ვცივიბღეთო რაც რომ გვერგება... აი, დადგება ახალი ხანაც, ხანა სიამის და ხანა შვების ტანჯვა და ჩაგრა მივცეთ წარსულსა, დროში ავმართოთ თავისუფლების...

კლავდი ბ.

უცხოეთში

მისცოცავდა... გაცრეცილი ნისლი საცოდავად მისცოცავდა ლაფვარდზე შორი მხრისაკენ...

ცახცახ-თრთოლით მისცოცავდა ნისლი და ჰგმინავდა... ჰტრტივინავდა რომ შორს იყო... შორს იყო მხარე აღთქმული ნანატრი...

უცხოეთიდან მოლონლილბდა მგზავრი ტლუ-წირი... უცხოეთიდან მშობელ ქვეყნისკენ მილონლილბდა ტანჯულ გვემული... ის კი... შორს იყო... ვაგლახ შორს იყო ტკბილი მამული...

ჰვედებოდა მგზავრი... ჰვედებოდა მგზავრი არაქათ-ხშული და ნატვრა სალამს, ცრემლოვან სალამს ნისლით აბარებდა მამულისათვის...

ახ, ვერ აუცხადეს ვერც ეს სურვილი... სვლით მოქანცული და დამაზვრალი სდნებოდა ნისლი... სდნებოდა ნისლი გზა დაკარგული და თავისს ვარაშს, უძირო ბოდმას უხმოდ ჰმარბავდა მქანარ ფოთლებ შორის.

დ. თურღაშვილი

ქ. ჩერნოვიცა (ბუკოვინა)



ახალკაცი მწერალი რაფ. გვეტაძე (რომანიშვილი)



„ფიქრი სანატრი“ და „ფიქრნი შავად მღელვარნი“

(იხ. „თ. და“ № 28)

ლექსში „სუშუელი და შინი“ გამოხატული აქვს ზოგჯერ სამშობლოს ხოლოტიკური მდგომარეობა, ფერ მისდომი და სუნ მიღებულ სუშუელი, დასმული ბნელსა სხადგურს სეგდინსა სამშობლოა შინი თუთ ზოგჯერ, თბოლი და მიუსაფარი იველევს რა ბარათაშვილი მიზეზებს სამშობლოს ტყვეობისას კლავსა, უნებლიეთ ზღის თიქით ირაქლის მიერ ქართლის ბუღის გაღწევამდე, რომელი გაღწევითა დასრულდა საქართველო შიგნით სრულს და ბნელს სეგდინს სხადგურსა. სოლომონ მსაფულისა და შინი შეუღლის სოფლის სიტყვებით გამოხატავენ ზოგჯერ თვის გულის ნაღებს ამ გაღწევითა დასრულდა შიგნით. ეს იყო ზოგჯერ მომავლის ბირველი ხანის შეხედულება. შემდეგ ზოგჯერ ურთიკება სამშობლოს ბუღს და კიდევ ამართლებს ირაქლის. ლექსში „სოლომონ შეუღლის ირაქლისა“ ზოგჯერ შიგნით იდრეკს წინაშე შეუღლის სოლომონსა, და თუგანს სეგდინს შინი „ხანდგრძელს წინასწარ თქმულს“.

და ვსკამთ ნაყოფსა მისგან ტკბილსა აწ შეიღნი შენნი.

ტამ-ვითარებით გარდახვეწილთ შენთ შეილთ მიღამო,

მოაქვთ მამულში განათლება და ხმა საამო. სადაც აქამდინ ხლმით და ძალით ზფლობდა ქართველი,

მუნ სამშვიდობო მოქალაქის მართავს აწ ხელით.

რომ ბარათაშვილი შეუღლებს სამშობლოს ბუღს იქიდვანგ ხნანს, რომ ერთ თვის წერილში სწერს: ამე ეხლა ჩემი თავი ხელმწიფებსა და საზოგადოებას შევსწირეთა. ამასვე ადასტურებს მისი ლექსი „რომ საქართველოს თავდაზნაურ კლავთა ზირისშირ დაღისტინისა და ნუნათა,“ სადაც სხვათა შორის, სწერს:

„ძინო ჰქმენით საქმენი ღირსნი თქვენთა წინამართა,

იმპერატორსა ემსხვერპლეთ, ვაი დამართეთ წარმართთა, აჩრდილნი თქვენთა მამათა იშვებენ სანიქიოსა

და გვიკრთებენ სახელსა, მომავალთ მოსალხინოსა.“

ამით, რასაკვირველია, შე ამის თქმა არ მსურს, რომ ზოგჯერ სრულით გაურთავდა გული ქართლის ბუღსად. ეს შეუღლებული იყო. სამშობლოს უბედური ბუდი დაუშრეტელი სათაგე იყო ზოგჯერ ურგ-სეგდინსა. ამით მხოლოდ ის მინდა ვთქვა, რომ ზოგჯერ ტანჯვის უდიდესი ტორტი სხვა დასწვისიდან მოდიოდა. ამ აზრს სხვათა შორის ისიც ამტკიცებს, რომ ლექსი, „სუშუელი და შინი“, ზოგჯერ სამშობლოს (სუშუელის) გარეშე სხვა ეგვიფის განიკლებს, და კონსტანტინე რა სამშობლოს, ასეთ სიტყვებს ეუბნება:

„შვიდობით წავილა, მეც მოვქმენი ჩემსა ყვავილსა,

ისიც შენსავით განაშორეს სამშობლო ველსა.

ვაი თუ მასაც უღროვოთ ავნოს უწყალო ხელი,

და არღა მომხედეს სუნი მისი ქირთ-უკუმერელი“

ამ უწყალო ხელს, და უგვიფის შემდეგ ენასავით. ეს ხელი ბორბოტი სუფია, ხოლო უგვიფი მისტიკური კონსობა, მეტაფიზიკური სწრაფება. ეს ის უგვიფია, რომლის სუნით და ფეროვნებითაც სტოცხლობდა ქართველი ერი და რომლის დატკინობის შემდეგაც ზოგჯერ სამშობლომ დატკინა თვისი ტემპირიტი დირებულა — მკონსინ თვალში, რისა გამოც მოაგდა მკონსინ და გარდახვეწა მისკან. შიგნით ამასვე შემდეგ.

ღმმ. დეკანოზი შვილი.

(გარტყლება იქნება)





იოჰან. კეტე, ამ საათში მე არ შემოდლიან...

ფრ. კეტ. მაშ როდის მოვიდე? მე ხომ არ შემოდლიან, როდესაც ფრ. ანნა...

იოჰან. კიდევ! რა წვერილიან ურათ სჯი!, არის ხოლმე იმისთანა საგანი.. ფულის საქმეში რა საქიროა მუდამ სულელური კეკეშალობა. ეს ისეთი, იწრო არეცი, როგორ გამოვთქვა. ამას ისეთი სულმაბლობის ფერი აძევს... ეჰ!..

ფრ. კეტ. ფრეილენთან ამაზე რომ დამეწყო ლაპარაკი, მაშინ მგონია სულ სხვას იტყოდ.

იოჰან. სულ ფრეილინი და ფრეილინი შენ ფრეილინი ანნას თავი დაანებე; ის ჩვენ სრულებით არაფერს გვიშლის..

ფრ. კეტ. მე ხომ იმას არ ვამბობ როგვიშლის მეთქი. მაგრამ არა მგონია, რომ ასეთი ლაპარაკი მისთვის საინტერესო იყოს.

იოჰან. ოხ კეტე, კეტე, შენ ხელში კაცი შესაბრალოსია... სულ ფული და ფული!.. ასე გონია მართლა, ხვალ შიშლით, ვიხოცებოდეთ... ეს საშინელებაა!.. კაცს აფიქრებიან, რომ შენი გულიცა და თავიც ფულით არის გატენილი. მოდი შენა და შეპქმენი ქალის იდეალია... ამისთანა პირობაში რაღა შეიძლება, რომ კაცმა თქვენში შეიყვაროს?..

ფრ. კეტ. მე ჩემი დარდი კი არ მაქვს. პატარა ფილიპეს რა ეშველება? შენ თვითონ ამაზე რომ ვერაფერს მოვიანაგრებო... ცოტა მაინც უნდა გადავარჩინოთ ყმაწვილისათვის

იოჰან. რასაკვირველია!.. ყველაფერში გეტყობა, რომ შენ მხოლოდ ოჯახზე ზეიმობ, მეი საზოგადო ინტერესების მიღებებს. მე ვგრძნობ რა ოჯახისთვის ცუდი მამა ვარ. ყველაზე მეტად იმაზე ვფიქრობ რომ შესაფერად გამოთქვა, რაც გულსა და გონებაში მაქვს სწორე. გითხრა, ხანდისხან ჩემ თავა დატყვევებულ მერანს ვადარებ... ამისთანა პირობებში მე დაღუპვა არ მძლებია..

ფრ. კეტ. იოანეს, მაგისტანებს ნუ მეტყვი ხოლმე. მეშინიან..

იოჰან. ფრეილინი ანნა მართალია: სამზარეულო და სამაგუო ოთახი—ი თქვენი პო-

როზონტი უკეთეს შემთხვევაში.. ამის გარეშე ნემეცის დედაკაცისათვის არა არსებობსრა.

ფრ. კეტ. ხო ვინმე უნდა მოამზადოს საქმელი და ბავშსაც ძიძობა გაუწიოს. ფრეილინა კარგად ამბობს!.. მეც დიდი სიამოვნებით ვიკითხავდი წიგნებს..

იოჰან. კეტე, მაგრე თავს რად იმკირებ, რათ ამბობ მაგას ფრეილინი ანნაზე, რომელიც იმ სიმაღლეზე სდგას...

ფრ. კეტ. მაშ ის რაღათ ამბობს?
იოჰან. რას ამბობს?

ფრ. კეტ. ნემეცის ქალებზე.. მაგისტანის სისულელეს.

იოჰან. ის, რაც მან ილაპარაკა, სრულებითაც სისულელე არ არის, პირიქით, ამ წამში არ შესიამოვნება გადმოვცე ყველა ის, რაც პირადად შენზე ილაპარაკა... მე არ ინდა მეტის მეტათ შევარცხვინო...

ფრ. კეტ. ჩვენს ვიწრო ჰორიზონტზე მაინც ხომ ილაპარაკა!..

იოჰან. დაამტკიცე რო სცდება!..

ფრ. კეტ. (გრემლ შარკული, გაცხარებით) არა, პანეს... თუშეა ძალიან კეთილი ხარ, მაგრამ ხანდისხან.. ხანდისხან.. ასეთ ცივი.. ისეთი მკაცრი.. ასეთი უგულხო ხარ...

იოჰან. (გოტა დამშვიდებით) იი მე ისევე უგულხო გაგხდი რათა კეტე?

ფრ. კეტ. (ტრაიფით) იმიტომ რომ შენ მე მტანჯავ... შენ ძალიან კარგად იცი.

იოჰან. რა ვიცი, კეტე?

ფრ. კეტ. შენ იცი, რომ მე ჩემი თავით მუდამ უკმაყოფილო ვარ.. ეს ძალიან კარგად იცი.. მაგრამ.. შენ ერთი ბერო შებრალება არა გაქვს. ყველაფერი უნდა წამომპყვედრო ხოლმე..

იოჰან. როგორ. როდის კეტე?

ფრ. კეტ. იმის მაგივრად, რომ ხანდისხან მაინც ტუბილად მომეჭყე, საქუთარი ძალღონის იმედი გამომტყიცო... არა, პირიქით. შენ მუდამ მამკირებ. თავს მიქექყავ. ღმერთია მოწამ, რომ ჩემი ჰორიზონტის სივრცის შესახებ არავითარ ილიუზიებს არ ვეძღვეი.. მაგრამ სრულებით უგრძობელი აღმამანი კი არა ვარ. მართლაც რა ვთქვით და, რომელი მნათობი მე ვარ... დიდი ხანია ვამჩნევ, რომ სულ მეტი ვარ აქ..



მრ. კმტ. არა, არა!

იოჰან. ამისენი, გეთაყვა მინც.

მრ კმტ. შენი არ არის ჰანეს. მაგრამ! მე შენ ვერ გაკმაყოფილებ.

იოჰან. ტყუილია, ტყუილია! მე შენ საყვებით მაკმაყოფილებ.

მრ. კმტ. ეხლა შენ ისე ამბობ, რაღა...

იოჰან. ეს ჩემი გულწრფელი აზრია.

მრ. კმტ. დიახ, ამ წამში.

იოჰან. საიდან გამოგყავს, რომ...

მრ. კმტ. მე ძალიან კარგათ ვიცი.

იოჰან. კეტე, რა საბაბი მომიცია.

მრ. კმტ. არას დროს, არაფერი.

იოჰან. ხომ ხედავ! (გაშმაგებით ეხვევა)

ყველა ეგ მხოლოდ წარმოადგენა. დიახ, დიახ, ამწუელი ფანტაზიის ნაყოფი. განდევნე მიგოსთანა აზრები! აბა კმარა. კმარა! (მზურგაღუდ ჭკონის).

მრ. კმტ. ახ, ნეტავს მართლა ფანტაზია იყოს.

იოჰან. მერწმუნე რომ მაგრვა.

მრ. კმტ. მე ხომ შენ ისე საშინლად, ისე ძალზე მიყვარხარ ჰანეს.. გამოთქმაც კი არ შემიძლიან რა ნაირად მიყვარხარ.. პატარა ფლიპეს უფრო დავთმობ. დიახ, დიახ..

იოჰან. კეტე!

მრ. კმტ. ღმერთო მამაკიე! ჩემო საყვა. რელო შეილო, ძვირფასო ბიჭიკო (იოჭანეს კისერზე ეხვევა) ძვირფასო, საყვარელო, (ერთმანეთს მსურვილეთ ჭკონიან სასიერნოდ გამზადებული ფრ. ანა შეშამანდის კარებს ადებს თავს შემოყოფს და ვაძხის) მზათა ხართ, ეჭი მო? ახ, უკაცროდ! (გატრიალდება)

იოჰან. ამ სათში, ამ სათში ფრეილინ (იღებს ხელთაწერს) ჩვენ ნავით ვაპირებთ სეირონობას. გესმის, აღარაფერი ისუღელო პირობას მიძლეე? (გამოსამშვიდაბელს ჭკონის) შეიპანს იღებს და მატრიალდება წარსასყედად) კმტმ, არ გინდა ჩვენთან წამოსვლა?

მრ. კმტ. ბავშვს თავს ვერ დავანებებ.

იოჰან. აბა, მამ წახემდის! (გადის)

მრ. კმტ. (გაშტერებული უფურკებს, ასე გონია თვალთვან საკვირველი სანახაობა დაჭკარგათ თვალები ტრემლებით ეხვება).

მოკმედმბა მისამი.

(დილა, თითქმის ათი საათია. სტოლზე ისევე ანთია ღამა ფრ. კეტე ჩაფიქრებული რაღაღას ანგარიშობს. შუშამანდო ვიღაც ფესხანმულებს იწმენდს კეტე აღუღებული წამოღება სკამიდან ვიღაცს ელოდება. შემოდის ბრანე)

მრ. კმტ. (შეაგება) ოხ, თქვენა ხართ? რა კარგათ ჰქენით რო მოხვედით!..

ბრანე. დილა მშვიდობისათი რა საშინელი ნისლია.

მრ. კმტ. გათენებას აღარ აპირებს! აქეთ მოდით ფერთან აქ თბილა. გადმოგვათ ფრალუ მანდა

ბრანე. დიახ, იყო ჩემთან.

მრ. კმტ. (ამ წამიდან ჩეუჯლებთან სიმუღელს ჰგარავს-ღელავს, ტხრობს. თვალები ანთება ბირსახეზე ნახო სიწითლე მოსდის) მოითმინეთ, მე ჩამოგიღებთ სიგარას!

ბრანე. ნუ სწუხდებით, გეთაყვა! (ასწორებს კეტეს, მადის შეაფთან და იღებს იქიდან იმ ცივარებით საყვე კალოფს, რომლის წამოღებასაც კეტე აპირებდა).

მრ. კმტ. არა, არა მე მინდა, რომ არ შესწუხდეთ.

ბრანე. (კეტეს შესტქარის) მე სრულგბით არ მინდა ცივარის მოწვევა.

მრ. კმტ. გეთაყვა მიირთვიეთ.. ამით მე დიდათ მასიამოვნებთ: ბოლის სუნი ძალიან მიყვარს.

ბრანე. მამ თუ ავრეა... (ანთებს სიგარას)

მრ. კმტ. ცერემონიები სრულდებით საკირო არ არის. ისევე ისე მოიქცეთ, როგორც კვლავ.. გამოტყდით რომ კარგი კაცი არა ხართ.—მთელი კვირა რატო არსად გამოსჩნდით?

ბრანე. მე ვფიქრობდი რომ ჰანისისათვის საკირო აღარ ვარ..

მრ. კმტ. როგორ შეგიძლიან თქვენ ასე..

ბრანე. ფრეილინ ანა მარის გარდა, მას აღარავისთვის სცალიან.

მრ. კმტ. არ, არა! სრულგმითაც არა? ბრანე. ფრეილინ ანას მივისი დახმარების იმედი ხომ არა აქვს?

ფრ. კმტ. არ, არ, არა! რას ამბობთ? როგო მოგივლათ შავისთანა აზრი... ჩემგან მეტს ვერაფერს ვერ გაიგობთ, ვერც ერთი სიტყვას...

ფრ. კმტ. შავს რა საბუთით ამბობთ? **ბაუნ.** ის რომ შეგომბრების ლაპარაკს სრულებით ყურადღების არ აქცევს.

ორ კმტ. მაგრამ თქვენ რომ იცით რომ გორი ფიცხი. აბილილებულია. იოჰანეს სრულებით არ შეუვა იმისთანა რამეზე სეროიზულთ ილაპარაკოს

ბრაუნ. პირიქით მეძალიან კარგათ ვიცი ამ მხრივ მათე ვინ მოქმედობს... საზოგადოთ კი უნდა ვთქვა: იქნება მაარი ქვეიანი ქალიც არის, მაგრამ იქ, სადაც საქმე შეეხება იმის ინტერესებს და განზრახვებო, იგი ეგოისტურდ იქცევა, დაუნდობლად.. და მალე უკანაც არ დაიხვეს თუ ერთი ხელი სტაცა. ჩემი კი ეშინიან. იმან ძალიან კარგად იცის, რა ვერას დამტყუებს..

ფრ. კმტ. სწორე მოგახსენოთ მე ეგ ახასოდეს არ შემიინიშნავს...

ფრაუნ. მე არავის არ ვეტმანსენბი ხოლმე... ჰანეს თხოვნით ქლაქიდან გადმოვსახლდი და თუ იმისათვის საქირო აღარ ვარ, შემძლიან ისე დავბრუნდე ქლაქში...

ფრ. კმტ. (სწრაფად და შკაფოად) ანდა დღეს მიდის.

ბრაუნ. მართლა? მაშ მიდის?

ფრ. კმტ. დიახ და ამიტომაც მიწოდლა თქვენთვის მეთხოვნა ბატ, ბაუნ, მე მიწოდლა მეთხოვნა... საშინელება იქნება, თუ ჰანესი უცბათ სრულებით მარტო დარჩება, მალ-მალ უნდა გვიანხულოთ ხოლმე, ბატ. ბრაუნ. ნუ. სჯავრობთ იოჰანესზე, ე. ა. ამ რამდენიმე დღის წინეთ მისგან ჩადენილ. სასულელიო გამო, ჩვენ ხომ ვიცნობთ იმ კმტს, ვიცით რა კეთილი რამაა.

ბრაუნ. მე კაცისგან აღვილოთ არ მეწყინება, არა, მაგრამ მაინც და მაინუ.

ფრ. კმტ. ჰოი, ძალიან კარგი! მაშ დარყით ჩვენთან მთელი დღით!

ბრაუნ. მე შემძლიან წავიდე სახში და ისე დავბრუნდე.

ფრ. კმტ. კარგი. მაგრამ ამ პირობით კი, რომ იმ ქალის წასვლის დროს აქ იყვნეთ,

თქვენ ნახავთ, რომ ყველაფერი ისე თავის ღონეზე დადგება... ამ ხნის განმავლობაში ბევრი რამ ვისწავლე... ზამთარს მშენიერად, ტუბილა გავატარებთ... ერთი კადეც ეს—მინდოლა თქვენთვის შეკითხა (ხუმრობით)... ფული უნდა მოვიწავრო... მე მართლა გეუბვებით-განა ჩვენ, ქალებს კი არ შეგვიძლიან შრამა?

ბრაუნ. ეგ რა ქულაში მოგივიდათ?

ფრ. კმტ. ისე, სასიამოვნოთ დროს გასატარებლად.

ბრაუნ. მაგიფ თქმა უფრო აღვილია, ვიდრე ქინა..

ფრ. კმტ. მე შემძლიან, მაგალითად, ფარფურზე ხატვი. აი ეს სერვიზი სულ ჩემი დახატულია. თუ ეს არ ივარგებს, მაშინ შემძლიან ჩიგინით კვრვა დავიწყო, იცით, მინდა თეთრეულზე ნიშნების ამოქარგვის მიყვო ხელი.

ბრაუნ. თქვენ შავს ხუმრობთ რასაკვირველია?!

ფრ. კმტ. ვინ იცის!..

ბრაუნ. ამისხენით, თორემ, სწორე მოგავსენოთ არა მესმის რა..

ფრ. კმტ. (შოთბანება ეკარგება) თქვენ შეგიძლიანთ გაჩუქდეთ? არ! მაშ მოკლედ გეტყვით, კაცს ხანდისხან იმის. რასმეს მოსთხოვენ ხოლმე, რომლის შესრულებაც მის არ შეუძლიან.. არც ერთმა ჩვენგანმა ხეირიანს ანგარიში არ იცის... ჩვენი ბუნება სხეინაირია..

ბრაუნ. მით უმეტეს ჰანერს.

ფრ. კმტ. არა, არა. რას ამბობ... მე მიწოდლა მეთქვა... მაგრამ ამას ყურადღება არც კი უნდა მიქცეს. კაცმა იმაზე უნდა იზრუნოს რომ ყველაფერი აკმარისათა ჰქონდეს.

ბრაუნ. თქვენი მონაგრების ასეთი დიდი იმედი გაქვთ... ტყუილი იმედი კია.

ფრ. კმტ. ჩემი შრომით წელიწადში ოთხას მარკას მე აღვილოდ შევიძენ.

ბრაუნ. ოთახს? რალა სწორედ ოთახი უნდა ყოს? არ მგონია..

ფრ. კმტ. დიახ, მე სწორედ ამდენი მჭირია.

ბრაუნ. ჰანესის განუსაზღვრელი გულკეთილობა კიდევ რომ ბოროტად არავინ მოინბარა?



მ. კახსაძის გუნდი გლეხურად

ე რ თ ო ბ ა

ს ი მ ლ მ ა ა

ღმერთო, ერთობა მოგვეცი ქართლ-კახეთისა შვილებსო,
იმერლებს, გურულ-მეგრელებს საყვარელთ, ზრდილებს, მკვირცხლებსო,
თუშ-ფშავ-ხევსურებს, აქარლებს, ერთის რძით გამოზრდილებსო,
აფხაზ-სვანებსა ჩვენს ღვიძლ ძმებს დრო-გამით დაჩრდილულებსო,
ერთობა გაგვადლიერებს, ბევრ ტანჯვა გამოცდილებსო.
ხომ გრძნობთ სუყველა ჩვენ გვაგარავს, ჩვენზედ იღესენ კბილებსო.
დაცალკეელებულთ რომ ვგებედნ მით ყველა გვიმორჩილებსო,
ერთობის ძალა დიდია, ფოლადსაც ვაარბილებსო.
მაშ ისევ-ისევ ერთობა, ტანჯვას ის აგვაცილებსო!

ჯანდენ ვიფიანა (ღვანკითელი).

მებრძოლი ქალი

(გაგრძელება. იხ. ჟ. თ. ჯ. 6^ა. № 29).

III

სწორეთ ამავე დროს აქ დედამიწას,
როს შზე უტობოს გულს, მზე დამამშენი,
იქ ურთიერთის ამოსაქლეტად
ამხედრებულან ადამის ძენი.

კობტა მსუბუქში ჰაეროვლანმა
ჰაერში მარადდ შეისრილა,
მპლავრი ყუმბარა ვადმოსროლა
და არე-მარე გაიტიალა.

გამხეტებულან. ვერაინ ხელავს
თავისი ხელით უხვად სისხლს ნაქცევს
ყუმბარის ძალა ლამაზ ტყის ხეებს
ძირ-ფესვიანად იღებს და აქცევს.

მტერისა და წამლის კორიანტელში
ჰქრება ბუნების წმინდა ტაძარი,
ირგვლივ იარაღს გააქვს ჟღარუნი,
ისმის გოდება გულ-შესაზარი!

ეგერ შრანელი შრანელსა მოსდევს,
სკდება, ვარდება ვითარცა მუხი,
იქ ერთსა მებრძოლს ხელს გაუარა,
აგერ მეორეს მოსტეხა ფეხი.



ღამის, დაფრინავს პაწია ტყვია,
გასქრა ფოლიდი, გააპო რკინა,
ახალგაზრდა ვიეს შიგ გულში მოხვდა,
სიტყვის უთქმელად ძირს გააწვინა.

სუყველა იბრძვის უშიშრად, მედგრად,
სუყველა გმირად გადაქცეულა,
თუ ორი სამი არ მოინელა,
ისე არც ერთი არ წაქცეულა.

მამაც მებრძოლ რაზმს კაცი მიუძღვის.
უფროსი არის, ეტყობა მხარზე,
გმირულ სიტყვებით ჯარისა ამხვევებს
და სისხლიც ლაქად უცხია ხმაღზე.

უცხად შეჩერდა, ნასროლმა ტყვიამ
შარჯვენა ხელზე მოსტება ცერი,
იმ წუთს ზურგიდან მას მიეპარა
ბტრების რაზმიდან მტრის აფიცერი.

ჰა, ხმლის წვერი იმის თავს სწვდება,
ჰა, სადაც არის მოუღებს ბოლოს,
ამ დროს ვილაკამ მკაცრად დანძახა:
— ვინც გაიმარჯვებს — მიხედება ზოლოს.

ჩუმად მიპარვით, მტრისა დაძლევის
იკადრებს მხოლოდ მხალღი, ლაჩარი,
სხვის უშხადებდი ასეთსა ხვედრსა,
და ჰა, მიიღე, თუ კარგი არი“.

აი ამ სიტყვით ამართულ ხელზე
შემოჰქრა ხმალი, დაიქრა მტერი,
ძირს ჩამოვარდა და შეჰყურებდა
ნახ, სუსტ ჯარის კაცს ვითარცა მტერი,

რომელმაც მარდად მას მიაშურა,
ავსილი ქონდა ცრემლებით თვალი,
მოკრეტილი თმა შუბლს ზევით სცემდა
და უხდებოდა ლოყაზე ხალი.

— დამარცხდი განა? აი ახლა-კი
მსურს გესაღბუნო, ვით მეგობარი!“
წყლული მობანა, ფრთხილად შეუკრა
და გაუსწორა ნაღრძობი მხარი.

ჯარის უფროსმაც არ დაუშალა,
სახეზე ღიმივა ვიდაურბინა.
„ვინმემ რომ მოკლას! აი ეს აწრი
სულში ჩაუძვრა, გულზე უკბინა.“

ხელით ანიშნა: „ახლოს მოდიო,“
გზასა იკაფავს, კაცს კაცს ახალგებს,
თოფის წამალი, მტვერი და კვამლი
სახეშია სცემს, უწითლებს თვალგებს.

თოფის ხმა, კენესა, წყველა, ვედრება,
ჯოჯოხეთურათ აქ აირია,
მანქანებმაც კი ხალხსა მიბაძა,
ხმასა უმატა, გაღაირია.

ზოგი მებრძოლი უსიტყვოდ კვდება,
ზოგი-კი „ღელდას“ ამოიძახებს,
შრაპნელი შრაპნელს მოსდევს და სკდება,
ტყვიის მფრქვეველიც ჰქრის და რახრახებს.

ზარბაზნამ კვლავ პირი დააღო,
ზუზუნ-ღრილით გამოისროლა,
ცამ დაიფარა ღრუბლის მანდილი
და ქვემძრომებმა დაიწყეს ძრწოლა.

ჰა, მიიღწიეს აღთქმულ ადგილზედ,
სისხლის ღვარი სდგას, აღარ სჩანს მტვერი,
კვლავ შეიძინეს ახალი მიწა,
კვლავ გაიფანტა, იძლია მტერი!

გათავდა ბრძოლა, დაქრალნი გაყავთ,
მკვდრებისათვის კი საფლავსა სთხრიან,
რას გაიგებენ დახოცილები
ერთს მეორეზე აწყობენ, ყრიან.

უფროსი იქვე თავის რაზმსა სთვლის
უცხათ ვაფთხრდა, არ არის „აღი“
ენა დიება, ცრემლი მოადგა,
და დაიფწყდა წესი და რიგი.

— „ოჰ, თუ მომიტყეს, ძვირად დაუხვამ,
არ ვაკმარებ მათ რაც სისხლი ვღვარე,
მე უმედურმა რისთვის მივიღე,
და თუ მივიღე, რად არ დაფარე?“

დაღლილობისგან ძლივს და სდგას ფეხზე,
ბარბაცით მიინც წავიდა წინა,
ფიქრობს: „ოჰ, მკვდარსა მიინც ვნახავდე,
რომ მასთან ერთად მეც ვპოვო ბინა!“

უცხათ შეჩერდა, მახლობელ გზიდან
ნელის ნაბიჯით მოდის მხედარი,
ცხენს წინ მოუძღვის ნახი საღდათი,
მხედარს კი მოსდის სისხლისა ღვარი.



იცნო და მშობსწყდა თვის ადგილიდანა,
უნდა წინამძღოლოს აკოცოს ხელზე
მან კი დაასწრო: „მე სალდათი ვარ,
და არა ქალი ბრძოლისა ველზე.“

| **მამ,** რას დავეძებ? მე მიხარობინ,
რომ შენ კვლავ გხვდები, არა ხარ მკვდარი,
ეს საღ იპოვნე (ცხენზე ანიშნა),
პაწია გმირო, აბა მითხარინ?

— „როს ჩვენმა ჯარმა მტერი დასძლია,
იმითმა რაზმმაღ ველი დასტოვა,
ეგვც ალელლა, მათ დაედევნა
და ჩვენ კი სულ მთლათ უკან დაგვტოვა.“

მარცხნივ და მარჯვნივ, აღელვებული,
როგორ მუსრავდა მტერსა, ვხედავდი,
რომ დამეძახნა ვერ შევასმენდი
და გახედვასაც ვეღარ ვხედავდი.

ამ დროს ვილაქამ ხმალი შემოჰკრა,
ვერ შევივარა თავი, დამეცა,
შემდგ ფეხებით დაუწეეს თელვა,
მის დაწინაგსა ელდა დამეცა.

მე თვით არ მახსოვს ვით გავჩნდი მასთან,
ხელი შევავხე, წამოვადეყენე,
გულზე მოსული ძლივს შევსვი ცხენზე,
და ჩვენ რაზმისკენ გამოვაქენე.

კიჟინა დასცეს, თოფი დასცალეს,
მეც ერთმა ტყვიამ მკლავს გამიარა,
უწინ ვერც ვიგრძნე, მაგრამ ეხლა კი
საშინლად მეწვის, მტკივა იარაჟი.

ეს სთქვადა იქვე მან ჩაიკეცა,
იგრძნო უეცრად მწვავე ტკივილი,
მის ბავეს ერთიც არ მოსწყდა კენესა,
არ გააგონა არვის ჩივილი.

დასწდა მის ვაჭი ნახ მზრუნველობით,
წამალი დასცხო, შეუტრა წყლული,
გულზე მიიყრდნო, ვით უსუსურო,
არ შურდა მისთვის მიეცა სული.

დღის ნახუქარ ხატსა დახედა,
ემთხვია იმას რწმენით, მადლობით,
ქალის შეკრეკილ ღამას ქერა თმებს
მიუღღერსა, აკოცა გრძნობით,

სიკვდილის შიში მას არ აკრთობდა,
თვის სარტფოს ახლოს გულით სტკებოდა,
და მომავალიც ბნელით მოკული
იმ წუთს ვარდის ფრად ეჩვენებოდა..

საფო მგელაძე
(დასასრული იქნება)

ჭრელი კოკარდები

და ჩემი ამხანაგის გულწრფელი აღსარება.

— „ჯერ კიდო პატარა ვიყავი, დაიწყო
მან: როდესაც შემიყვარდა მე ეს ბრქვეთა-
ლა, ბნელ ღამეში სხივის მომფენი ნიშნები.
მწყურდა სწავლა მათთვის, მათგან მოვე-
ლოდი სახელს, დიდებას, გადიდებებს. აბა
სხვა რა შემაყვარებდა საათობით გამზულ გა-
უგებარ, თავებდ მომამზებრებელ სლოვიანურ
ტექსტების ზეპირებას თუ არა ეს, ეს გულის
გამანდლებელი და წამქეზებელი იმედი. ჩემო
კოკარდებო! მე რომ თქვენი ძალი გამახსენ-
დება, ახლაც ამ აღსარების დროს და საქმენი
თქვენი, საგმირონი... დიდება თქვენს ძლიერ-
ებას, პირჯვრის წერას ვიწყებ და თაყვან-
სა გცემთ მოწინააღმდეგეთ. მე არ მომწონდა
ზოგი ჩვენი მასწავლებელი და განსაკუთრე-
ბით კი ქართული ენისა, რომელიც სულ
ერთთავით მათ გინებაში იყო და თითქმის
განგებ გამოსაჯავრებლათ ჩამოეფხატა თავზე
ქილის ქუდი და წარმოადგინეთ—ესე
ულაზათოდ დაიარებოდა სასწავლებელში.
რა რივ ამირინდებოდა გული, რო-
დესაც გვეტყოდა, კაცო აღამიანობას უნდა
ემსახურებოდეს და არა ჩინ-ტემლიკებსაო.
რას მომატყუებდა! ის რო კარგი კაცი ყო-
ფილიყო, ჩვენი სასწავლებლის უფროსისავით
ეკმებოდა თავი მოვარაყებული. ისე კი კა-
რგი იყო ის ცხონებული: წიგნს რომ დაკე-
ცდა და მოვეითხოვდა, ხახა ვამშალი შე-
ნერებოლით შივ თვალის კალემში და მხო-
ლოთ ზარის რეკავზედ ახმარებელი ბავშვე-
ბი გვარკვევდა ამ ნიკარის სიზმრებიდან.

189—წლის ენკენისთვის პირველი რი-
ცხები იყო, რომ ვიწვირებდი სლოვიანურ
ბრუნვას, ბიხოვა, ბეხოვა, ბიასტა, ბესტეა..



რომ გვეწვია ერთი წლით ადრე ჩვენ სასწავლებელში კურს დამთავრებული, უკვე გამოსწავლებული, ჩვენთან ერთ ბინაზე მცხოვრები — შეენიერაძე. მართლა რომ შეენიერი სნახავი იყო ის სიყრმე შედარი. კობტა „კასტუმში“ გამოწყობილი, ფეხებ ჩაბოლსაპოშკინებული, გულ-ყელ მოდერებული შისი გაშვებული ჩახუბუქებული თმა ფაფარ გაშლილ არაბულ ცხენს-მოგაგონებდათ, რომელსაც თავს უშევენებდა სამი წითელი ზოლით შემოგრიგალებული ახალი ქული; ახალი რომელსაც აშვენებდა ორი, სიმაღლეზედ შეზობლით ჩაქობილი ახალთ-ახალი კოკარდა. ამის დანახვა იყო და ჩემი გულის გადმოქანება, თვალთ ვნახე რაც მოსვენებას მიკარგავდა და ჩემგვარ მომავლდათათვის მიუწოდებელ ბედნიერებათ შესახებოდა. თქვენი სასწავლებლის მასწავლებლების კოკარდების წნახველს რა კოკარდები უნდა გაგვირვებოდაო, შეტყვიან, მაგრამ არა! ზოგს იქ ქული რა ძველი აქეთ, კოკარდები ახალი და ტანისამოსი ან ფეხსაცმელები ძველი, რაც სრულ წარმოდგენას ხელს უშლის, მაგალითად: ჩვენი ბერძენი ენის მასწავლებელს შარვლის თათი ძირაქაჩაჩილამ ნახევარ არწინამდე ახეული ჰქონდა და შვიი, შემორღვეული სახელო ილიის ქვეშეთარი ძაფით გამოკერილი და რუსული ენისას—დახეული და გახუბებული სერთუკი და ძველის-ძველი, ფერადებ ამოცენივული კოკარდები: ეს კი, შარშან ერთად ჩვენთან კათეხიზმოს მოკაქკაქე, შეენიერების დმერთად გადაქცეულიყო. მასწავლებელთა შეხებდრას ნულარ იკითხავთ: ხელის ჩამორთმევა, სალამი და ყოველი ღვთის წყალობა: მართალია ჩვენ ქართული ენის მასწავლებელს ზედაც არ შეუხედავს, მაგრამ ის ხომ დიდი ხნის შეთქმული მტერია ამგვარებისა, არაფერია, უთმისოთაც კარგია! ამის შემდეგ მე იგინი უფრო შემეყვარდა, შემეყვარდა და მომენტარა მათთვის სიცოცხლე. ან კი როგორ არ შემეყვარდებოდა! ერთ დღეს რუსული ენის მასწავლებელმა ორი დამისვა. თავჩალუნული მოვლილით გავეთილებეს შემდეგ სახლში, რომ ვილაცას მძღავრმა მუჯლუმუნმა უკან მიმხედა, ისწავლე, ისწავლე თუ გინდა რომ—და თითი შუბლზე დაიღო. მე წამსვე მივხვდი, კოკარდებზედ შეუბნებოდა და წყალმომატებულ წისქვილისავით მოუმატე მეცადინობას, ბეჯითობას.

მას შემდეგ გვარიანმახანმა განვლო, ბერი რომ შეიცვალა ქვეყანაზე, ბევრმა იმ ჩემ მასწავლებლებთანამაც დაუკრა ამ ქვეყანას თავი, მხოლოთ ამაგი არ დაკარგვით და მეც თქვენი მონა-მორჩილი, ველირსე ჩემი გულის საწადელს, მას, რასაც ჩემი ძალი და ღონე შევადიე. მართალია ამას ვერ მოეწერა საწყალი ჩემი მშობლები, ნამეტანმა ლონინმა და თითქოს უიქმელო იქედმა მათ ბოლო მოუღო, მაგრამ მე მაინც ჩემი ვქენი, თუმცა მე ეს არც ისე ადვილათ მომიხერხებია როგორც თქვენ მოგზავნებათ. გავათავე თუ არა სასულიერო სემინარია უფლებამოხვეტილი გეხელი.— სამრელო საბჭოს თავჯდომარე დეკანოზ —თან. მართალია არც ეს აუღინებია დამჯდომია იოლად, მაგრამ შეყვარებული კაცი რომ საქმეს მოავარაქტინებ, ხარჯს არაათ წათვლი. მე მაინც ვიტყვი, რომ მე ეს ადვილად მოვხერხე ერთი წლის ჯამგვირისა, საშანე სვირულისა (ჩვენში დღინო მომეყვე დგება) და ოთხი ცხრა იმერული თხელ ხაკაპურების მეოხებითა და წინ მიმგზავრებით. აი ამის შემდგომ ნება მებოძა ქრელი ქულის შექმნისა. რომ იცოდეთ როგორი ლამაზი კოკარდები აურჩიე, ახალთ-ახლები, ძალზე ბრჭყვილა, კრიალა, ორი განა ერთი! აქედამ მე ისინი თავზე არ მომშორებია და თუ დამ-დამობით ვიხიდი, იმიტომ რომ საწოლში გაფუქებისა შემინიან, ნაყოფს ნულარ იკითხავთ: პატვიე, დიღება, სახელი და... საზორავი! წაღმა დატრიალდა ჩემი ცხოვრება და ყოველი დღე მათით წყაროს თვალისავთ ამევსო სახლი.

საზოგადოებაზე უმსახუროც არ გვეგონოთ, 10—15 წლის სახალხო მასწავლებელი, სოფელთა გლეხის შვილი ჩემს იქით საღდა წავიღოდა მაშ ყოველწლიობით ორმოც-ორმოცი ჩაფარისა, სოფლის მწერალისა, ბოქალისისა და მისთანებისათვის ხელზე მისამსახურე ბატონთა მოურავი და სხ. დაახლოვებით 600 კაცისათვის საქმე გამიჩნია, ლუკმა მი-



შოენია, გამიბენდიერებია. მართალია ჩემსავით რწყვილ კოკარდებში ვერ გამომიწყვია, მაგრამ თითო ხომ მიშოენებია და ბეჭებზედაც ქრელი სირმები მომივლია, ესე თავის სახლში და თითქოს უხარჯოთ, მაგრამ ვატეხით უნდა მოვახსენოთ, რომ იმდენი ახავის უსარგებლია, რამდენიც მე თვითონ. ამაზე უჩემოთაც უნდა დამერწმუნოთ, რადგან თუ ბედმა გაგიღიმათ და ჩემსავით ბედნიერ სუფრას უხიხართ, თქვენ თავზე გამოცდილით, მხოლოდ ნებით თუ უნებლიეთ არა, მაშინ ცხოვრებისაგან განაწმამები კიდევ უფრო და რწმუნდებოდით მათ ძლიერება-ბედნიერებაში, სად გნებავდათ, რომ მას ძალა არ ეჩინა? ვთქვით რომელიმე უხანში ჩხრეკაა. ვის დაიქვრდნენ? ყველას გარდა კოკარდინებისას. გესტუმრათ რომელიმე მოხელე, უფროსი, დიდიკაცი. ვის ჩამოართმევდა ხელს, ვის დაემოწმებოდა და ესაუბრებოდა, ვის შეუსრულებდა თხოვნას? კოკარდინებს და მხოლოდ კოკარდინებს.

ერთმა შემთხვევამ კინაღამ გული არ ამაცრევია და შემძულა იგინი, მაგრამ შემდეგ რომ დაერწმუნდი. შემცდარვიყვ და ყოველივე აჩქარებით მომდიოდა. ომის დაწყებისას მომითხოვეს როგორც სათღარიგო ჯარისკაცი. ბევრი ვიკუნტე; თავი მოვიკატუნე, არა მეშველა რა გავრისხდი, ბრაზი ჩემს კოკარდებზე მომდის და ძალას ვერ იჩინდა. მაგრამ ჩქარა გონს მოვედი, ვიფიქრე, ვინაშე უშველის სამშობლოს თუ არ მე და ჩემსთანები-თქო და ბედს შეურვიდი. გამხადეს ტანისამოსი, მომხადეს ქული, ჩემი იმედი და ნუგეში... რამდენი ტუბილი და ბედნიერი დღეები გავვიტარებია ერთად ჩემო კოკარდებო თქო, ჩაუჯუსაფე გამოთხოვებისას და ის დღე და ეს. მე მათ ხანდახან ქურდულათ თუ ჩამოვიცვამ თავზე, თორემ აღარ მიტარებია.

შარშან, ერთ შენეიერ შემოდგომის დღეს, ჩვენმა კეთილმა ჯარის უფროსმა ცოლ-შვილის ნახვის უფლება მომცა და ნება დამრთველ ქალღლებით შინ გვახელით. თბილისს შვილობით მოვტანე, პატარა ბავშვების ნახვის ძლიერმა სურვილმა აღარ მომაცდევინა შუა დღემდე და დაჭრილთა ცარიელ მატარებელს ბათომისკენ მიმავალს

გავყე შორაპნამდე, მატარებელს უფროსობდენ სათნოების დები. არ მექნებოდა გავლელი ორი-სამი სადგურით, მომვარდნენ ეს სათნო ხალხი და უშვერი ლანდღვა-გინებით მაგდებდენ მატარებლიდამ: წადი, დაიქვრე, ნება არა გაქვთო, მე ვეუბნებოდი: შემობრალეთ საწყალი ჯარის კაცი, რომელსაც უპატრონო მიმიტოვებია ცოლ-შვილი, მომცით შედლებმა მოულოდნელი ნახვით გავახაროთქო, ღმერთი თქვენ ბედსა და იღბალს მომასწრებსთქო. არაო და მაგდებენ. ამ ჩხუბსა და ვაგლახში მოვტანეთ ხაშურს. აქ კი ტანისამოსი გამოვიცვალე, კობტათ პირი მოვიპარსე, ჩემი სულსავით საყვარელი ქული დავიხურე, ლახათიანად ვისადილე, ერთი ხელადა ღვინის დაყოლებე, და სხვ გამრიალებული მივადექი იმე დებს და მატარებელს. მაგრამ აქ დამხვდენ უწყალო კანდუქტორები და კინაღამ გვერდები არ ჩამიქციეს ცემით, როცა ვეფიცებოდი ჯარის კაცი ვართქო. კილა კარგი, რომ მიჩრჩის: სათნოების დებსა სთხოვეო; მათაც გამიღიმეს, რა ვიცი დასწყევლა ღმერთმა... მომიღილერეს და მთხოვეს წაგბრძანებულფიყავი პირველი კლასით. თხოვნა აუსრულე და სულ პოეტით ვიმზავრეთ შორაპნამდე. როდესაც, გამოთხოვებისას იწუხეს ნეტავ ბათომამდე მოდიოდეო და მეც მოუყვი ჩემს მათთან თავგდასავალს, გაწითლდენ და ვერაფრით იმართლეს თავი.

ოჰ, სასწაულის მომხდენო ჩემო კოკარდებო, რამდენ გასაჭირს გადაგორჩენივართ და რამდენ სიკეთეს მოველოდი თქვენგან!

სთქვა ეს, შვილობა მისურვა და გამშორდა.

დღი ხანს ვაყოლე თვალი მას; სულიერი არსება უმოძრავო ქანდაკებათ გადაამქცია.

ალექ. მაჭარაშვილი.



წერილი აბები

ხელოვანი მხატვარი დ. კიკნაველიძე

მიხეილ კავსაძის გუნდის საზაფხულოდ

20 ამ თვიდან გაემგზავრება საგარეო ადგილებში კონცერტების გასაშარათად: გორში, ხაშურში, გომში, სურამში, ბორჯომში, წალღერში და სხ. გუნდში მონაწილეობს 30 კაცი ქულაჯებით და გლახურად გამოწყობილი. პროგრამა შესდგება რევოლუციონერ, პართულ და ფრობიულ სიმღერებისაგან. გუნდში მონაწილეობენ ახალგაზდა მომღერალნი: ნიკო კვამბაძე, ამბროსი შანშიაშვილი, გიგო ბეჟანიშვილი, ი. საღირაშვილი (თარი), ი. უსტიაშვილი (ფანდური) და სხვა. შემდეგ გუნდი აპირებს პირველად გამგზავრებას კახეთში: თელავს, სიღნაღს, ველის ციხეს, საგარეჯოს კარდენახს და გურჯაანს.

ერთაწინადაც დასწერა სამ მოქმედებიანი მელოდრამა „სადარაჯოზე“ თანამედროვე ომიდან თუ ესმის სურს დასდგას, შეუძლიან ჩვენს რედაქციასში მანახოს და გაივოს პირობა.

ჩამდაქციამ მიიღო ახალ გაზრდა მწერლის რ. გვეტაძის ნაწერთა კრებული თეთრი წიგნი (სწეული ლექსები). წიგნაკი მეტისმეტად ორგინალურად არის გამოცემული, შეიცავს რამდენსამე მშვენიერს ლექსსა და მინიატურას 24 გვ. და ღირს 40.

ახალგაზდა მწერალი ლ. ძიძიგური მიიწვიეს არხაიის სკოლის გამგე-მასწავლებლად.

რედაქტორ-გამომგ. იოსებ იმედაშვილი.

რაუ. გვეტაძე

(რეგ. რომანიშვილი).

მოკითხეთ ყველგან

„თეთრი წიგნი“

(სწეული ლექსები)

საზაფხულო მოგზაურობა;

თბილისის მომღერალი მგალობელთ გუნდი მიხეილ კავსაძის ლოტბ.რობით გამართავს ღიღ სახალხო

კონცერტებს

სურამში ივლისის 22, ხაშურში-23, გორში 26, შემდეგ ბორჯომში და წალღერში. სხვათა შორის გუნდი შეასრულებს რევოლუციონერ სიმღერებს.

გუნდის გამგებან-

ადიდებს ფოტოგრაფიულ სურათებს, ასრულებს ყოველ გვარ საქმეს (საეკლესიოს და სხ.) შენაკეთს აზრადებს საუცხოოდ, ფაქიზად და ღრობე. თბილისში ღრობებითი მასმარტი „თეატრი და ცხოვრების“ რედაქციაში (ბაზრის ქ. № 20), ბაქოში პოროხოვის ქ. № 56 შეკვეთას მიიღებს ფოსტითაც.



ერთად ერთ რესტორან „ქაფე პარიზს“ საზაფხულოდ აქვს ბაღი, სადაც სუფთა ჰაერზე შეიძლება საუზმის, საღილის და ვახშმის მიღწევა, არის ცალკე ფანჯატურები და კაბინეტები. ხანოვადე საუკეთესო ღირსებისაა პატევისცემით ხილ. გიგობერი.

ახალიკლუბი | ძმირის პროგრამა

- ორშაბათი — ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-50
- გსამშაბათი — საოჯახო საღამო
- მთხშაბ. — სინემატოგრაფი. სიმებ, ორკ.
- ხუთშაბ. — ქართ. წარმ. ბილეთები 50-30 კპა.
- პარშაბ. — ოპერეტა. ბილეთები: 1 მ.-30 კ-დ შაბ — საღ.
- კვირა — რუსული წარმოდგენა. ბილეთი 50-30 კ.

